

והאמר רבא: אם היו בעלים של הבכור, דהיינו הכהן, עומדים עמנו בחוץ והבכור נכנס שלם בתוך ביתו, ויצא חבול, מעידין עליו בני ביתו שהיו בתוך הבית שהמום שנפל בו נעשה מאליו.

אלמא, דרבא סבר כרשב"ג דאפילו בני ביתו נאמנין. ואיך פסק רבא כרבי דאפילו עשרה והן בני ביתו אינם נאמנים?

ומתרצינן: לא תימא שהיו "בעליו" עומדים בחוץ. אלא אימא "כל בעליו" עומדים עמנו. שאף בניו ובני ביתו היו בחוץ, ומעיד עליו הרועה שהיה בבית.

ופרכינן: אי הכי, מאי למימרא?

ומתרצינן: מהו דתימא ניהוש לחשדא. ודלמא הרועה הטיל את המום.

קא משמע לן: דלא חשדינן ליה (29).

ומקשינן: אי הכי מאי למימרא?

ומתרצינן: מהו דתימא ניהוש לחשדא דלמא הבעלים גרמו למום על ידי שהניחו לו דבילה באוזנו. והכלב נשכו בפנים או שעשו בור בפנים, שיפול בו, ומום שנעשה על ידי גרמא אין שוחטין עליו. קא משמע לן דלא חיישינן.

והלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. ודוקא בנו ובתו נאמנים. אבל אשתו לא מהימנא.

מאי טעמא?

אשתו כגופו דמי!

אמר ליה רב פפא לאביי: לרבי מאיר דאמר במשנתינו: החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו, וקאמר רבי מאיר [לעיל ל',א] החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה. וכי כהנים, החשודים על הבכורות. הכי נמי דלא דייני דינא? דמדחשידי על הבכורות הוה להו חשודים על כל התורה. והחשוד על הדבר, אינו דן את האחרים באותו דבר. והבתיב: "ונגשו הכהנים בני לוי... ועל פיהם

יהיה כל ריב וכל נגע". ומתרצינן: אימר א-לז דאמר רבי מאיר החשוד על הדבר — לחששא בעלמא. אבל לאחזוקינהו בוודאי, מי אמר? דכי קאמר רבי מאיר החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה, היינו במוחזק לן דעובר על דבר אחד.

איבעיא להו: עד מפי עד — מהו לעדות בכורה? האם מי שיודע מפי עד אחר יכול להעיד על מום שהוא נפל מאליו.

רב אמר אסר. ורב אסי שרי.

אמר ליה רב אמר לרב אסי: והא תנא דבי מנשה: אין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד. ומשמע דלעדות בכור לא.

ומתרצינן: תני, בדבי מנשה: אין עד מפי עד כשר אלא לעדות שהאשה כשרה לה בלבד. ובעדות בכור אשה כשרה. דקיימא לן כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אפילו בתו.

רב יימר אכשר עד מפי עד בבכור.

קרי עליה מרימר: יימר שרי בוכרא! פירוש: יימר המתיר בכורות, ולשון גנאי הוא.

29. איש בבית ונכנס הבכור שלם ויצא חבול שודאי שהמום נפל מאליו.

29. ביאור נוסף ברש"י: אלא אימא שכך מעידים העדים שכל בעליו היו בחוץ ולא היה

והלכתא: עד מפי עד כשר לעדות בכור.

אמר רבי אלעא: לא היו מוחזקים בו, בטלה, שהוא בכור. ובא כהן אחד שהוא בעליו ואמר שהוא בכור ומומו עמו, שלא הוטל מום זה בו בכונה. ובא לפני חכם שיראה האם מום קבוע הוא, הרי הוא נאמן. דהפה שאסר שאמר שבכור הוא, הוא הפה שהתיר ואמר שלא הוטל בכונה.

והוינן בה: מאי קא משמע לן רבי אלעא, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר?

הא תנינא לה בכתובות: האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרשה אני, נאמנת. שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. דכיון שלא היתה מוחזקת באשת איש, ורק על פיה יודעים שהיתה נשואה נאמנת אף על גירושיה. ולמאי צריך רבי אלעא לאשמועינן הא?

ומתריצינן: מהו דתימא: רק התם הוא דמהימנא, דאי בעיא להנשא בחיי בעלה ללא גירושין לא אמרה לנו שהיתה אשת איש והיתה יכולה להנשא כיון שהיתה בחזקת פנויה.

אבל הכא, בכור, דלא סגיא דלא אמר לחכם דבכור הוא ושיורה לו אם מותר לשחטו, כיון דקדשים תמימים בחוץ שהוא איסור שיש בו כרת, לא אכיל ליה ללא הוראת חכם [ונחשדו רק על הטלת מום שהוא איסור לאו בלבד ולא על אכילת תמימים בחוץ], אימא לא אמרינן הפה שאסר הוא הפה שהתיר.

קא משמע לן דיש לו דין נאמנות של הפה

שאסר. דאי משום הכי שאינו רוצה לאכול תמימים בחוץ חיישת שהוא עצמו הטיל בו מום – הוה שדי ביה מומא דניכר אפילו לעם הארץ, ואכיל ליה, ולא היה צריך להראותו לחכם. ולהכי כשבא לחכם ואומר לו שהוא בכור ומומו עמו נאמן.

מתקיף לה מר בר רב אשי: מאי שנא מזההוא גברא דאוגר ליה [שהשכיר] חמרא לחבריה, ואמר ליה: לא תיזיל עם החמור באורחא דנהר פקוד, כיון דאיכא התם מיא. אלא זיל באורחא דנרש דהתם ליכא מיא. אזל איהו באורחא דנהר פקוד ומית חמרא. ואתא השוכר ואמר ליה לבעלים: אמנם באורחא דנהר פקוד אזלי [ועברתי בכך על דבריך], ומיהו מיא לא הוו, ומית חמרא.

ואמר רבא: מה לו לשוכר לשקר, הרי אי בעי, אמר: באורחא דנרש אזלי. ולכן מכח המיגו שהיה יכול לשקר, נאמן שאכן לא היו שם מים והחמור מת כדרכו⁽³⁰⁾.

ואמר אביי: "מה לו לשקר" במקום עדים לא אמרינן, דאנן סהדי דבכל שעה יש מים בנהר פקוד.

ואם כן הכי נמי בבכור, כיון דאנן סהדי דהכהנים חשידי על המומין, לא נימא "מה לי לשקר".

ומתריצינן: הכי השתא?! התם ודאי איכא מיא.

אבל הכא מי נימא דודאי שדי ביה מומא? והרי רק חששא הוא! ובמקום חששא אמרינן דנאמן מדין "מה לו לשקר".

30. ויש גורסין: אמר רבה, עיי' תוס'.

יתיב רבינא וקאמר להא שמעתא דרבי אלעאי בלא גברא, שלא אמרה משמו.

אמר ליה רבא זוטוי לרבינא: אנן, משמיה דרבי אילעא מתנינן לה.

רבי צדוק הוה ליה בוכרא. רמי ליה שערי נתן לו לאכול שעורים בסלי נצרים של ערבה קלופה. בהדי דקאכיל איבזע שפתיה, נקרעו שפתיו ונהיה בעל מום.

אתא רבי צדוק לקמיה דרב יהושע להראותו את המום.

אמר ליה רבי צדוק: כלום חילקנו בין כהן חבר לעם הארץ? דמי חשידנא להטיל מום בבכור ככהן עם הארץ.

אמר לו רבי יהושע: הן, חילקנו בין כהן חבר לעם הארץ. ואין אתה חשוד שהיטלת מום בכונה.

אתא רבי צדוק לקמיה דרבן גמליאל.

אמר ליה רבי צדוק: כלום חילקנו בין כהן חבר לעם הארץ?

אמר ליה רבן גמליאל: לא.

אמר ליה רבי צדוק: והא רבי יהושע אמר לי הן. שחילקו בזה.

אמר לו רבן גמליאל: המתן עד שיכנסו בעלי תריסום לבית המדרש. ונקראו התלמידי חכמים "בעלי תריסין" על שם "המגינים" שהם נלחמים במלחמתה של תורה.

ביון שנכנסו לבית המדרש. עמד השואל רבי צדוק ושאל: כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ?

אמר לו רבי יהושע: לאו.

אמר לו רבן גמליאל: והלא משמך אמרו לי הן. שחילקו בזה.

אמר לו: יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך⁽³¹⁾.

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: האיך אעשה והרי איני יכול להכחישו.

אילמלי [אילו] הייתי אני בלבד חי, והוא רבי צדוק מת, יכול הייתי אני החי להכחיש את המת, ולומר לא אמרתי ככה.

אבל עכשיו שאני חי והוא חי, האיך יכול החי להכחיש את החי?! אלא ודאי כך אמרתי ועתה חוזרני בי⁽³²⁾.

והיה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרננו כל העם ואמרו לרבי חוצפית המתורגמן עמוד ושתוק. ועמד, ושתק.

מתניתין:

נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה לחכם, ובעל מום הוא, שהורה לי שיש לו מום קבוע ומותר לשחטו. [ובלבד שיהיו לו עדים שלא הטיל בו המום].

32. ועיין תוס'.

31. והתוס' כתבו דלא גרסינן "ויעידו בך" דאין זה עדות.

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: נאמן הכהן לומר: בכור זה נתן לי ישראל במומו, כשהוא בעל מום.

מאי טעמא?

ומבארין: כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי. דכיון שסופו להגלות ירא מלשקר. וכמו כן כיון שיכול ישראל לבא ולומר לא נתתיו במומו, לא משקר.

אמר רבא: אף אנן נמי תנינא: נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא. מאי טעמא נאמן? לאו, משום דאמרינן כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי.

ודחינן: לעולם אימא לך דעבידי דמשקרי אפילו במקום דעבידא לאיגלווי. ומאי טעמא נאמן לומר הראתיו לחכם? כי התם הוא משום דקדשים בחוץ לא אכיל, דאף דחשידי על הטלת מום, אבל על אכילת קדשים בחוץ לא חשידי. ומתוך שירא מראהו לחכם.

אבל הכא, שאומר שבכור זה נתנו לי ישראל במומו, כיון דחשידי על הטלת מום, חשידי להטיל מום ולומר כך נתנו לי ישראל.

מתיב רב שיובי ממשנה בדמאי: האומר לשליח שהוא "מי שאינו נאמן על המעשר", קח לי פירות ממני שהוא נאמן שאינו לוקח פירות מעם הארץ. או שאומר לו, קח לי ממני שהוא מעשר את הפירות שהוא לוקח מעם הארץ — אינו נאמן אותו השליח לומר שלקחו מנאמן על המעשרות, אלא חיישינן שמא לקחם מעם הארץ.

ואמאי אינו נאמן? נימא, כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי!?

ומתריצין: שאני התם, דאית ליה ב-17 לאישתמוטי, דאמר זה שקניתי אצלו, עלי דידי הימני הוה מהימן. וכיון שיכול לתרץ את עצמו משקר אף בדבר העתיד להגלות.

סיפא דמתניתין התם, ודאי מסייעא ליה.

דתנן: אם אמר לו המשלח קח מאיש פלוני הרי זה נאמן, דכיון שהזכיר לו את שמו ירא לקחת במקום אחר.

ודחינן: התם כיון דאית ליה תובע מירתת, וליכא נמי להוכיח מסיפא, דלא דמי התם שהזכיר לו שם, ודאי יתבענו אם נתקימה השליחות, מה שאין כן הכא דסבר הכהן שלא ישאלו את ישראל אם נתן לו במומו.

אמר רבי ירמיה בר אבא: מנא ליה ליהודה הא דנאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו? והרי הא — דידי היא! דאנא בגידול קבעתי. אני הוא זה ששניתיה לחכם ששמו גידול [פירוש אחר: לחכם גדול], וגידול קבע בדידיה, והוא שנאה לרב יהודה.

והכי אמרי ליה: נאמן ישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במומו.

והוינן בה: ישראל — פשיטא שהוא נאמן, שהרי אינו אוכלו בעצמו, והרי הוא עד אחד שכשר להעיד על המום!?

ומבארין: לא צריכא, בקטן, שהישראל נתן לו את הבכור בעוד שהיה הבכור קטן והגדיל הבכור. מהו דתימא לא קים ליה ביה, ואינו מכירו ושמא אינו זה שנתנו לו אלא